

СРО №2

Тақырып: Стандартизация, сертификация және метрологияның жасанды интеллектпен байланысы

Орындаған: Жақсылық Нұрай
ТОП-ССиМ 25-12
Тексерген: Сүйеналы Әдемі Азаматқызы

Алматы 2026

Стандартизация, сертификаттау және метрологияның жасанды интеллектпен байланысы

Қазіргі таңда жасанды интеллект (ЖИ) технологияларының қарқынды дамуы өндірістің, ғылымның және күнделікті өмірдің барлық салаларына түбегейлі өзгерістер енгізуде. Алайда, ЖИ-дің сенімділігін, қауіпсіздігін және тиімділігін қамтамасыз ету үшін сапа инфрақұрылымының үш негізгі тірегі — стандарттау, сертификаттау және метрология ерекше маңызға ие.

1. Стандарттау: ЖИ-ге қойылатын ортақ талаптар

Стандарттау — бұл ЖИ жүйелерін әзірлеу мен қолданудың бірыңғай ережелерін жасау процесі. Стандарттарсыз технологиялық хаос орнауы мүмкін, сондықтан халықаралық деңгейде екі негізгі бағыт бойынша жұмыс жүруде:

- **Техникалық үйлесімділік:** ЖИ алгоритмдері әртүрлі құрылғылар мен платформаларда кедергісіз жұмыс істеуі тиіс. Бүгінде **ISO/IEC 42001** сияқты халықаралық стандарттар ЖИ-ді басқару жүйелеріне қойылатын негізгі талаптарды айқындайды.
- **Этика және қауіпсіздік:** ЖИ-дің шешім қабылдау процесіндегі мөлдірлікті, деректердің құпиялылығын және этикалық нормаларды стандарттау арқылы ғана реттеуге болады. Бұл технологияның "қара жәшік" (black box) болып қалмауын қамтамасыз етеді.

2. Сертификаттау: Сенімділік кепілі

Сертификаттау — бұл ЖИ өнімінің немесе қызметінің белгіленген стандарттарға сәйкестігін тәуелсіз растау. Бұл кезең ЖИ-ді нарыққа шығарудағы басты сүзгі рөлін атқарады.

- **Сәйкестікті бағалау:** Әсіресе медициналық диагностикалық аппараттар немесе автономды көліктер (self-driving cars) саласында қателік жіберуге болмайды. Олар адам өміріне тікелей әсер ететіндіктен, қатаң сынақтар мен сертификаттаудан өтуі тиіс.
- **Тұтынушы сенімі:** Сертификатталған ЖИ өнімі нарықта бәсекеге қабілетті болады. Пайдаланушы "бұл модель тексерілген және қауіпсіз" деген кепілдік алғанда ғана технологияға толық сенім артады.

3. Метрология: ЖИ өлшемдерінің дәлдігі

Метрология ЖИ жүйелерінің «өлшеу» қабілетін және олар шығаратын нәтижелердің дәлдігін зерттейді. Бұл салада **Алгоритмдік метрология** атты жаңа бағыт қалыптасуда.

- **Деректер сапасын өлшеу:** "Сапасыз дерек — сапасыз нәтиже". ЖИ-ді оқыту үшін қолданылатын деректердің дәлдігі метрологиялық бақылаудан өтуі тиіс.
- **Қателіктерді сандық бағалау:** Мысалы, бетті тану (facial recognition) жүйесінің қателік пайызын немесе медициналық ЖИ-дің диагноз қоюдағы дәлдігін нақты сандармен айқындау метрологияның міндеті.

4. ЖИ-дің стандарттау мен метрологияға кері әсері (Симбиоз)

Бұл байланыс тек біржақты емес. Жасанды интеллект өз кезегінде дәстүрлі сапа инфрақұрылымын цифрландыруға көмектеседі:

1. **Автоматты бақылау:** ЖИ өндірістегі өнім сапасын стандарттарға сәйкес нақты уақыт режимінде (computer vision арқылы) тексереді.
2. **Зияткерлік метрология:** Өлшеу құралдарының көрсеткіштерін талдау және олардың бұзылуын алдын ала болжау (**predictive maintenance**) үшін ЖИ алгоритмдері таптырмас құрал.

Қорытынды

Жасанды интеллект, стандарттау, сертификаттау және метрология — бір-бірін толықтыратын ажырамас салалар. **Стандарттарсыз** ЖИ ретсіз дамиды, **сертификаттаусыз** оның қауіпсіздігіне кепілдік жоқ, ал **метрологиясыз** оның дәлдігін тексеру мүмкін емес.

Болашақта бұл салалардың интеграциясы «**Зияткерлік стандарттау**» және «**Цифрлық метрология**» атты жаңа бағыттардың қалыптасуына жол ашады. Бұл тек технологиялық қажеттілік емес, бұл — адамзаттың қауіпсіз әрі сенімді цифрлық болашағының негізі.